

TEKNOLOJİK GELİŞMELER VE TEKNİK ELEMANLAR

22 Mayıs 1976'da başlayan 3. Teknik Elemanlar Kurultayı'nda yapılan konuşmanın Yürüyüş dergisinde çıkan özeti.

İşçi Sınıfı Partisi ve Kitle Örgütü

Raporlarda, işçi sınıfına önderliğini kabul ettirmiş bir işçi sınıfı partisi olmadan, başarıya ulaşamayacağı belirtiliyor. Bu görüşlere elbette katılıyoruz. Yalnız bir noktaya işaret etmeden geçemeyeceğim. Raporda sendikalaşma ve toplu sözleşme için mücadeleden bahsedilirken, bu çalışmalarda siyasi partilerle de ilişki kurmaktan, çizgileri ne olursa olsun onların fikrini almaktan söz ediliyor. Şüphesiz bunda itiraz edilecek bir nokta yok. Madem ki, amaç bu partilerin görüşlerini almaktır, ve sonuçta ters düşen görüşleri kamuoyu önünde sergilemektir; o zaman bu partilerle çizgi farkı gözetilmeden ilişki kurulabilir. Ama iş öbür hususa geldiği zaman, yani işçi sınıfının önderliğini yüklenmiş gerçek bir işçi sınıfı partisiyle olan ilişkiler söz konusu olduğu zaman, partiler arasındaki çizgi farkı ön plana geçer.

Şüphesiz bir parti kendisini işçi sınıfının öncü müfrezesi ilân etmekle gerçekten öncü müfreze haline gelmez. Böyle iddialarla ve bu iddialara dayanan direktifler vermekle, ne işçi sınıfı hareketi yürütülebilir, ne de bu hareketin dışındaki demokratik kitle örgütleri etkilenebilir. Parti böyle iddialardan vazgeçip gerçek örgütlenişle işçi sınıfı içindeki, emekçi kitleler içindeki, diğer tabakalar içindeki fiili örgütlenişle ve dışa dönük eylemleriyle kendisini kabul ettirebilirse saygınlık kazanır, etkinlik kazanır.

Ama mesele yalnız bu kadarla da bırakılmaz. Diğer taraftan kitle örgütleri için de bilinçli olarak çeşitli siyasi partileri eylemlerinde gözlemlemek, programlarını, tüzüklerini incelemek, Türkiye'nin somut şartlarının somut tahlili ışığında bu çizgileri değerlendirmek ve bunun sonucunda bir seçme yapmak sorunu vardır. Yani sorun iki taraflıdır. Bir, işçi sınıfı partisi olmak iddiasıyla ortaya çıkan partilere düşen görevler vardır ki, bunlar temeldir; ama bunun dışında, kitle örgütlerinin de belirttiği gibi davranarak siyasi çizgiler arasında bir seçme yapmaları ve tabii doğru seçme yapmaları gereklidir.

Teknik Elemanların Konumu

Teknik elemanların toplumdaki konumunun değerlendirilmesindeki güçlük, bu kesimin işçi sınıfı, emekçi sınıfı, burjuva sınıfı deyimlerinin ifade ettiği anlamda sınıfsal bir gruplaşmayı temsil etmemesinden gelmektedir. Raporda bilimsel ve teknolojik devrim konusuna değiniliyor. Ve bu görüşü savunanlara göre teknik elemanların doğrudan işçi sınıfına dahil oldukları söyleniyor. Bunun incelenmesi ve bir sonuca bağlanması gerekir. Çünkü eğer gerçekten teknik elemanlar doğrudan işçi sınıfına dahil oluyorsa, artık işçi sınıfıyla teknik eleman grubu arasında bir

ittifaktan, bir dayanışmadan söz edilmez. Çünkü doğrudan doğruya işçi sınıfının içinde yer almaktadırlar. Yok, işçi sınıfının içine dahil olmazlarsa, o zaman ittifaklar sorunu ortaya çıkar.

Bilimsel ve Teknolojik Devrim

Önce şuna değinmek isterim ki, bilimsel ve teknolojik devrim genellikle kabul edilmiş bir olgudur. Garaudy'nin tezlerinden kaynaklanmış değildir, oradan çıkmış değildir ve onun görüşlerine dayanmamaktadır. Bilinmektedir ki, bilim ve teknik giderek doğrudan bir üretim gücü haline gelmektedir. Bilim ve teknik doğrudan bir üretim gücü haline geliyorsa o zaman bilimi ve tekniği somutta taşımakta olan insanlar, yani teknik elemanlar da üretim güçleri içine dahil oluyorlar.

Üretimde değer yaratır duruma geliyorlar; dolayısıyla üretimin bir parçası haline geliyorlar. Ama unutmayalım ki bu bir süreçtir. Tamamlanmış değildir. Böyle bir süreç başlamıştır, ilerlemektedir, çeşitli toplumlarda çeşitli durumlar göstermektedir. Mesela bilimsel ve teknolojik devrimin Türkiye'deki etkileri, Türkiye'de yarattığı sonuçlar, hiç şüphesiz sanayileşmiş ülkelerdeki yarattığı durum ve sonuçlarla aynı değildir. Ama biz bilimsel ve teknolojik devrim sorunuyla meşgul olmak durumundayız. Çünkü bu olgu Türkiye'yi hiç etkilememiş, hiç girmemiş değildir. Türkiye'de çok sınırlı çapta da olsa otomasyona geçmiş, tam otomasyona geçmiş fabrikalar, işletmeler vardır. Kaldı ki Türkiye'nin bir sanayileşme problemi vardır. Türkiye eğer sanayileşecekse, gerçekten bunu en ileri tekniğe göre yapacaktır. Yani Türkiye sanayileşirken önce 19. yüzyıldaki geleneksel diyebileceğimiz sanayileşmeye gidip sonradan daha ileri teknolojik seviyede olan otomasyona geçecek değildir, ilk sanayiini kurarken kaynaklarının elverdiği ölçüde en ileri teknikleri kullanacaktır. Onun için, bu sorun bugün bizde yaygın olmasa bile bizi de ilgilendirir.

Bir de şu var: Bu süreç çok ilerlediği, hatta tamamlanır hale geldiği zaman bile, tahmin olunur ki teknik elemanlar arasında gene de doğrudan üretimde değer yaratan durumda olmayan, daha ziyade hizmet öğreten, hizmet yapan kesimler veya bir kesim bulunacaktır.

Otomasyon Sonucu

Otomasyon ilerledikçe iki yönlü bir süreç sonucunda teknik eleman ve teknik eleman olmayan klasik anlamdaki işçiler arasındaki farklar ortadan kalkmakta, bu iki kitle birbirine yaklaşmaktadır. Bir taraftan teknik elemanlar değer üretici duruma gelmekte ve doğrudan işçi sınıfına dahil olmaktadır. Diğer taraftan ise geleneksel sanayide bilinen ve işçilerin çoğunluğunu teşkil eden sade, kaba işçi, kalifiye olmayan işçi tipi ortadan kalkmaktadır. Klasik makinalaşma sürecinde işçi makinanın pasif bir parçası haline gelmiştir. Ama otomasyonda böyle değildir. Otomasyonla geleneksel sanayileşme arasında, makinalaşma arasında, nitel bir fark vardır. Geleneksel makinalaşma işçinin bedenini yaptığı işler makina tarafından yapılar hale gelmişti; ama makinanın denetimini işçi yapardı. Hâlbuki otomasyon ile sadece bedeni işler değil, zihni dediğimiz faaliyetler ve işlemler de makinalaşmaktadır. Otomasyonda sadece üretim meydana gelmemektedir. Üretim süreci devamlı bilgisayarlar aracılığıyla kontrol edilmekte, yanlışlıklar, kusurlar, aksaklıklar derhal

belirtilmektedir. Yani eski makinalaşmada işçinin bedeni faaliyetlerle yaptığı işlerin yerini makina alıyordu: otomasyonda ise zihni işlemler zekaya ilişkin işlemler de makinalaşmış duruma geliyor. Böyle ikili bir süreçle teknik elemanla işçi sınıfı arasındaki ayırım giderek ortadan kalkıyor. Ve bunlar bir birleşmeye doğru gidiyorlar. Ama bugün, bu birleşme büyük çapta meydana gelmiştir; artık teknik eleman ve işçi sınıfı ayırımı yapmaya lüzum yoktur; bunları tek bir olgu gibi, tek bir birim gibi ele almak lazımdır, diyemeyiz. Ayrılıklar vardır.

Şimdiye kadar, doğrudan doğruya üretim sürecinden gelmeyen, sosyal değerlerden gelen birtakım etkiler de teknik eleman grubuyla işçi sınıfı[nı] birbirinden ayırmıştır. Bunlardan birisi şu olmuştur: kafa emeğine kapitalist sistem el emeğinden daha fazla ücret ödeme eğilimini göstermiştir. Şimdi, bir sosyalist toplumda bile, biliyoruz ki, teknik elemanın geliriyle kalifiye işçinin, hele kalifiye olamayan işçinin gelirleri arasında fark vardır. Çünkü yaptıkları işin, harcadıkları emek gücünün niteliğinde fark vardır. Ama kapitalist sistemdeki gelir farkları yalnız bunların sonucu değildir. Aynı zamanda, kapitalist sistemde bu uzman elemanlar uzmanlıkları ölçüsünde kapitalizm tarafından, işverenler tarafından satın alınmak istenmektedir. Bu yüzden bunlara emeklerine göre verilecek olan değerün üstünde, hatta kendi iş güçlerini yeniden üretmek için verilmesi gereken değere eşit ücret ve maaşın üstünde daha yüksek ücretler ve maaşlar verilegelmiştir; özellikle yüksek kademe uzmanları, bu çok önemli kadroları işverenlerin kapitalist sisteme bağlamak istemeleri sonucunda. Diğer bir ayırım da sosyal değerlerden gelmiştir. O da bildiğiniz gibi el emeğinin ve el emeğiyle geçimini sağlayanların horlanmasıdır.

Kapitalizmin Bunalımı ve Teknik Elemanlar

Az önce otomasyonun işçi sınıfıyla teknik elemanlar arasındaki ayrılıkları nasıl ortadan kaldırmaya doğru gittiğini ve bunu bir ikili süreçle yaptığını söylemiştim. Kapitalist toplumun bunalımından dolayı, ayrıca teknik elemanlarla işçi sınıfını yaklaştıran faktörler vardır. Bugün değil sadece bizim gibi yoksul ülkelerde, Fransa gibi gelişmiş kapitalist ülkelerde dahi bir aydınlar işsizliği vardır. Teknik eleman olarak yetişen gençlerin dahi gelecekte endişeleri vardır. İş bulabilmekten, geçinebilmekten endişeleri vardır. Ondan sonra da buldukları işin kendi yetişmelerine, eğitimlerine uygun olan, kendilerini tatmin edecek bir iş olup olmadığı sorunu vardır. Türkiye’de ise aydın işsizliği hep biliyoruz çok daha fazladır; zaten genel işsizlik çok daha fazladır. Bu işsizlik teknik elemanlar arasında da vardır.

Ayrıca gözlüyoruz ki, teknik eleman kesimiyle işçiler arasında sübjektif açıdan da bir yaklaşma belirmiştir. Bu kurultay, bunun belirgin örneklerinden biridir. Hazırlanan raporlar bu yaklaşımı göstermektedirler.

Yürüyüş, Sayı 60, 1 Haziran 1976